
MISAD KATALIN

A HELYESÍRÁS-TANÍTÁS TARTALMI ÉS DIDAKTIKAI SZEMPONTJAI A SZLOVÁKIAI MAGYAR TANNYELVŰ KÖZÉPISKOLÁKBAN¹

1. Bevezetés

A nyelv két alakban létezik: beszélt és írott formában. Kétségtelen, hogy e kettő közül a beszélt nyelv a korábbi és az elsődleges: egyrészt ez biztosította a nyelvek fejlődését, másrészt napjainkban is nagyobb szerepet tölt be a különféle kommunikációs színtereket illetően, mint írott változata. Az írott nyelv ugyanakkor lehetővé teszi a mondanivaló nagyobb távolságra való közvetítését és hosszabb időre történő rögzítését, eredményesebben örökíti át a nyelvi hagyományt, s mindeközben hozzájárul a társadalom különböző területeinek fejlődését biztosító nyelvi standardok kialakításához.

A nyelv írott formájához kapcsolódóan jelenik meg a „helyes” írásra való törekvés is, mely szorosan összefügg a nyelvi norma kérdésével. Az ortográfia is egyfajta eligazító jellegű normaként működik, melynek több speciális tulajdonsága van: részint a nyelvvel szemben mesterséges képződménynek számít, ennek következtében tudatos produktumnak minősülő, főképp iskolában tanult szabályalapú rendszer; részint olyan viszonylag zárt minta, mely hosszú standardizációs folyamat eredményeként alakult ki, miközben részévé vált egy közösség nyelvi hagyományának (vö. Szathmári 1995: 8, Tolcsvai Nagy 1996: 20, Fábíán 1999: 261).

A tudatos helyesírás-tanítás fő színtere az iskola. A tanulók itt ismerkednek meg az alapvető helyesírási szabályokkal, gyakorolják alkalmazásukat, rögzítik egyes szavak, szókapcsolatok kodifikált írásmódját. A helyesírási készségek elsajátítását és fejlesztését illetően minden életkornak és minden oktatási szintnek, iskolatípusnak megvannak a saját nevelési céljai és feladatai (vö. Antalné Szabó 2008, 2010; Misad 2013: 45–46, 2015: 56–57, 2017: 78, 2019: 189). A dolgozat célja, hogy bemutassa a szlovákiai magyar tannyelvű középiskolákban folyó helyesírás-tanítás feladatait, tartalmi követelményeit,

1 A témával kapcsolatos vizsgálódások a Kutatás- és Fejlesztéstámogató Ügynökség APVV-17-0254 számú szerződése és a Fórum Kisebbségkutató Intézet keretében működő Gramma Nyelvi Iroda kutatási terve alapján folytak a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (Comenius University, Faculty of Arts, Department of Hungarian Language and Literature, Bratislava). Az írás a szerző Nyelvhasználat kétnyelvű környezetben c. tanulmánykötetének egyik fejezetére épül (l. Misad 2019: 189–200).

az anyanyelvtankönyvek helyesírási tananyagrészeit és gyakorlattípusait, valamint rámutasson a helyesírás oktatása során alkalmazott főbb módszerekre.

2. A helyesírás-tanítás szempontjai a szlovákiai magyar tananyelvű középiskolákban

A szlovákiai magyar tananyelvű gimnáziumokban és szakközépiskolákban folyó anyanyelvi nevelés tartalmát az *Inovovaný štátny vzdelávací program. Maďarský jazyk a literatúra. ISCED 3A* (magyarul: Módosított állami oktatási program. Magyar nyelv és irodalom. ISCED 3A) című központi dokumentum (W1) *Jazyk a komunikácia* (magyarul: Nyelv és kommunikáció) című fejezete jeleníti meg, melynek tíz kulcsfogalma között a helyesírás a nyolcadik helyen szerepel.

2.1. A helyesírás-tanítás céljai

A fentebb hivatkozott tantárgyi program egyetlen olyan oktatási célt sem fogalmaz meg, amely a helyesírás tanítására irányulna. Ennek egyik valószínűsíthető oka az, hogy az utódállamokban folyó kisebbségi anyanyelvi oktatás céljai elsődlegesen nyelvi célok, melyek az anyanyelv standard változatának elsajátítását, a már ismert beszélt nyelvi regiszterek megerősítését és kiteljesítését, valamint különböző természettudományi és társadalomtudományi szaknyelveknek az elsajátíttatását tűzik ki fő törekvésként (vö. Lanstyák 1996: 11; Misad 2011: 489, 2017: 80, 2019: 190). A másik feltételezhető ok az, hogy a Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervét készítő munkacsoport a helyesírásra mint az anyanyelvi műveltség egyik nyelvhasználati területére tekint, s ebből kiindulva úgy véli, hogy a nyelvtani ismeretek elmélyítése, illetve alkalmazása a nyelvi megnyilvánulásokban oktatási cél értelemszerűen a tanult nyelvtani jelenségekkel összefüggő helyesírási ismeretekre is vonatkozik.² Hasonlóképpen értelmezi a tanulók gondolatainak, érzéseinek, véleményének adekvát kifejezése szó- és írásbeli megnyilvánulásokban oktatási célt is, mellyel kapcsolatban úgy vélekedik, hogy bárminemű írásbeli megnyilvánulás csak akkor tekinthető adekvátnak, ha igazodik a központi helyesírási normához. A nyelvészeti jellegű kézikönyvek, szótárak használata oktatási cél a munkacsoport véleménye szerint ugyancsak feltételezi a helyesírási szabályzat és egyéb ortográfiai kiadványok megismerését, illetve rendszeres használatát az anyanyelvórákon (l. *Inovovaný štátny vzdelávací program. Maďarský jazyk a literatúra. Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia. ISCED 3A*). A fentiekből következően tényként állapíthatjuk meg, hogy a tantárgyi programból idézett általános oktatási feladatok nem egyértelműsítik a helyesírás-tanítás konkrét céljait, s mivel nem a pedagógus feladata, hogy megnevezze ezeket, valószínűleg nem mindenki számára válik nyilvánvalóvá, hogy a nyelvtanórákon egyenrangú törekvésként kell értelmeznie a nyelvtani és a helyesírási ismeretek

² A munkacsoport egyik tagjával a dolgozat szerzője folytatott beszélgetést.

kialakítását, illetve a nyelvtani és helyesírási ismeretek alkalmazására irányuló készségek fejlesztését (vö. Szemere 1987; Antalné Szabó 1995: 97, 2008, 2010; Szathmári 1995: 7–8).

2.2. A helyesírás-tanítás tartalmi követelményei

A középiskolai anyanyelvi nevelés tantárgyi programja sem az elsajátítandó és fejlesztendő helyesírási ismeretek, sem a kívánt alkalmazási képességek tekintetében nem következetes. A tartalmi követelményrendszerben csak elvétve jelennek meg a helyesírás területét érintő kulcsfogalmak, és a kimeneti követelményrendszer sem fogalmazza meg egyértelműen azokat a helyesírási készségeket, amelyekkel a középfokú tanulmányaikat befejező tanulóknak rendelkezniük kellene.

Az anyanyelvi nevelés részterületeit meghatározó fejezetek közül csak a szó-készletteni részben jelenik meg olyan helyesírási jellegű tartalmi követelmény (az idegen szavak és rövidítések írása), amelyhez kimeneti követelményt (az idegen eredetű szavak és rövidítések írására vonatkozó szabályok ismeretének tükröződése a tanulók írásbeli megnyilvánulásaiban) is rendel a tantárgyi program. A továbbiakban már csak az egyes nyelvi részrendszerek kulcsfogalmához kapcsolódó kimeneti követelményekben bukkannak fel alkalomszerűen helyesírási vonatkozások, a szófajtában például a magyar helyesírás alapelveinek ismerete, a felszólító módú igék helyesírásának ismerete, a tulajdonnevek írásának ismerete. A hangtani, alaktani, mondattani, szövegtani, stilisztikai és nyelvművelési fejezet egyetlen helyesírási készség elsajátítását előíró követelményt sem tartalmaz (I. Inovovaný štátny vzdelávací program. Maďarský jazyk a literatúra. Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia. ISCED 3A).

2.3. A helyesírás-tanítás tükröződése a tankönyvekben

A szlovákiai magyar tananyelvű középiskolákban folyó helyesírás-tanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák számára készült tankönyvek helyesírási tananyagrészeire és gyakorlataira épül.

2.3.1. Helyesírási tananyagok

A vizsgált segédletek mindegyikére érvényes, hogy helyesírási tananyagaik csak részben mutatnak egyezést a tantárgyi kerettantervben kijelölt tartalmi követelményekkel. Az eltérés az első osztályos tankönyvben a legszembetűnőbb: míg a tantervnek sem a tartalmi, sem a kimeneti követelményei nem tartalmazznak helyesírási ismeretre vagy készségre való utalást, addig a segédlet Az írásbeliség kialakulása c. fejezetének egy teljes alfejezete foglalkozik általános helyesírási tudnivalókkal. A tananyag a kulcsfogalmak megnevezésével kezdődik (a magyar helyesírás sajátosságai, helyesírási alapelvek, helyesírási szabályzatok és kézikönyvek); ezután következik a helyesírás fogalmának meghatározása, valamint a szakterület történeti vonatkozásainak feltárása. Ezt követi a magyar helyesírás betűíró, latin betűs, hangjelölő és értelemtükröztető jellegének magyarázata, majd a négy helyesírási alapelv áttekintése. A helyesírási tananyag a vonatkozó

kézikönyvek bemutatásával zárul: az akadémiai szabályzatok közül a magyar helyesírás alapelveit először megfogalmazó 1832-es, valamint a tankönyv megjelenésekor érvényben lévő tizenegyedik kiadással foglalkozik részletesebben a tankönyv, majd a magyar helyesírás legfontosabb általános, valamint egy-egy tudományterülethez vagy szakmához kapcsolódó kézikönyveit ajánlja a tanulók figyelmébe (l. Misad–Simon–Szabó Mihály 2009: 54–58).

A második osztályos tankönyv – ellentétben a kerettantervi követelményekkel – csak a szófajtani fejezetben közvetít helyesírási ismereteket: a főnévhez kapcsolódóan előbb a földrajzi nevek, majd az intézménynevek írásának szabályszerűségeivel foglalkozik. Az egyelemű és az egybeírt, a kötőjellel összekapcsolt és a kötőjel nélkül írt földrajzi nevek és *-i* képzős formáik írásmódját három teljes lapon az akadémiai helyesírás tizenegyedik kiadásából kölcsönzött szabályokon szemlélteti. Az egyes szabálypontokhoz rendelt példaszavak között így csak elvétve jelennek meg szlovákiai vonatkozású tulajdonnevek: a hetvenegy adatolt példából mindössze kilenc nevez meg a tanulók életkörünyezetében előforduló természetföldrajzi alakulatot vagy intézményt (l. Uzonyi Kiss–Csicsay 2012a: 92–94, 96–97).

A harmadik osztály számára készült, tartalmát tekintve nagyrészt az egyszerű és az összetett mondatról szóló ismereteket feldolgozó tankönyv – ezúttal a kerettantervvvel összhangban – egyetlen helyesírási tananyagrészt sem tartalmaz (l. Uzonyi Kiss–Csicsay 2012b).

A negyedik osztályos segédlet ismétlő hangtani fejezete felidézi a magyar helyesírás alapelveiről a középiskola első osztályában elsajátított ismereteket, stilisztikai fejezete azonban nem tartalmaz sem vonatkozó helyesírási tananyagrészt, sem stilisztikai-helyesírási feladatokat (l. Uzonyi Kiss–Csicsay 2012c).

2.3.2. Helyesírási gyakorlatok

Az anyanyelvi nevelés tantárgy-pedagógiai szakirodalma és a különböző helyesírási segédkönyvek a legváltozatosabb feladattípusokat kínálják a helyesírás gyakorlásához. A vizsgált tankönyvekben a tanulók leggyakrabban kiegészítést és helyettesítést, ritkábban gyűjtőmunkát, helyesírási elemzést, valamint hibakeresést és -javítást igénylő feladatokkal találkoznak.

Az első osztály számára készült segédlet helyesírási tananyagához kapcsolódó feladatok között előfordulnak tanulói magyarázatot igénylő gyakorlatok (pl.: Magyarazzátok meg az alábbi szópárok tagjainak írásmódját: *nőtök* – *nőttek*, *told* – *toldal*, *lőjön* – *fájjon*, *könyvel* – *könyvvel!*); kiegészítő feladatok (pl.: Lássátok el *-val/-vel* raggal az alábbi szavakat: *méh*, *jobb*, *kulcs*, *tartály*, *pech*, *Félix*, *Mariann*, *Kiss*, *Thököly*, *Végh*, *Mináč*); helyettesítő gyakorlatok (pl.: Döntsétek el, hosszú vagy rövid *i*-vel írjuk-e az alábbi szavakat: *d...csér*, *k...sér*, *d...sz...t*, *s...ma*, *szel...d*, *na...v*, *sz...vesség*, *pap...ros*, *b...ztat*, *ir...gy*, *v...zilabda*, *szol...d*, *be...rat*, *k...váncsi*, *megb...zatás!*), illetve a szabályos írásformát kiválasztó feladatok (pl.: Válasszátok ki az megfelelő írásmódú szóalakot: *aféle* – *afféle*, *ézszerű* – *ésszerű*, *dűhhel* – *dühvel*, *szégyell* – *szégyel*, *aszimmetrikus* – *aszimmetrikus*, *hűsöl* – *hűsöl*, *felvarta* – *felvarrta*, *semilyen* – *semmilyen*, *plusz* – *plussz*, *higye el* – *higgye el*,

kevésbé – kevésbé, szalag – szallag, eljössz – eljössz, sakkör – sakk-kör!). A helyesírási kézikönyvek használatát ugyanez a segédlet a konkrét szabályt előre olvastató gyakorlattal (Keressétek meg az AkH. tárgymutatójának segítségével az újság-címek írására vonatkozó szabálypontokat!), illetve gyűjtőmunkára ösztönző feladattal (Tekintsétek át az OH. tanácsadó részében a ritkábban használatos írásjeleket, és gyűjtsétek ki az írásjelekéhez hasonló funkciójú szimbólumokat!) segíti (I. Misad–Simon–Szabó Mihály 2009: 55–58).

A második osztályos tankönyv csak a főnév, a melléknév és a számnév tananyagrészekhez kapcsol helyesírási feladatokat. A főnév vonatkozásában a földrajzi nevek írásáról szerzett ismereteket méri fel két gyakorlat segítségével (Melyik a földrajzi név helyes formája? *Nagyon híres volt a visszhang. a) Tihanyi-félszigeti, b) Tihanyi félszigeti, c) Tihanyi-félszigeti, d) tihanyi félszigeti;* illetve: Az alábbiak közül jelöld meg a helyesen írt formát! *a) Los Angelesi, b) los angelesi, c) Los Angeles-i, d) los angeles-i*). A melléknévi fejezet egyetlen helyesírási feladata nem az adott szófaj ortográfiai jellemzőire, hanem a *j* hang kétféle jelölésére irányul elsősorban (I. Pótold a következő melléknevekben a hiányzó *j* vagy *ly* betűt: *moso...gós, terebé...es, ola...os, mora...ló, ...ukacsos, hó...agos, fennhé...ázó, toka...i!*). A számnévhez kapcsolódó két helyesírási gyakorlat közül az egyik átalakító jellegű (Írd le betűkkel a következő számokat: 700 000, 58, 6 000 587, 25 683, 2507, 9473!), a másik a szabályzat használatára ösztönző feladat (Olvasd el a keltezésre vonatkozó helyesírási szabályokat az AkH.-ban! Az interneten is megnézheted! Írj példákat a füzetedbe!) (I. Uzonyi Kiss–Csicsay 2012a: 91, 95–96).

A gimnáziumok és szakközépiskolák harmadik és negyedik osztálya számára készült anyanyelv-tankönyvek egyetlen helyesírási feladatot sem tartalmaznak (I. Uzonyi Kiss–Csicsay 2012b, 2012c).

2.3.3. A helyesírás-tanítás szemlélete és módszerei

A vizsgált tankönyvek arról tanúskodnak, hogy a szlovákiai magyar középiskolai helyesírás-tanítás alapvetően mozaikszemléletű. Ezt a megközelítésmódot, mely szerint a helyesírási tudnivalók az egyes nyelvi szintekhez kapcsolódó tananyagok függvényében épülnek be a tankönyvekbe és az anyanyelvórákba, a korábbi és az újabb tantárgy-pedagógia is elfogadhatónak minősíti (vö. Antalné Szabó 1995: 100, 2008, 2010).

A helyesírási tudnivalók az elemzett segédletekben általában leíró nyelvtani ismeretek kíséretiként jelennek meg, előfordulásuk azonban csak esetleges. A második osztályos tankönyv szófajtani fejezetében csupán a főnévhez kapcsolódnak helyesírási tudnivalók, a negyedikesnek pedig a hangtani része zárul a magyar helyesírás alapelveinek bemutatásával. Az első osztályos tankönyvben ugyanakkor a rendszerszemléletű megközelítésmód érvényesül, azaz a helyesírási ismeretek önálló tanegységként tűnnek fel benne. A kisebbségi helyzetben folyó helyesírás-tanításnak azonban szükségszerűen alkalmaznia kellene egy harmadik felfogást is, mégpedig az összehasonlító szemléletet. Ez utóbbi azért lenne helyénvaló, mert a szlovákiai magyar nyelvváltozat lexikai, alaktani és mondattani szintjéhez hasonlóan a helyesírás szintjén is érzékelhető

már a többségi nyelv hatása: bizonyos intézménynevek és földrajzi nevek írása, a különböző rövidítések és mozaikszók jelölése s részben az írásjelhasználat esetenként a szlovák helyesírás elveit követi (vö. Péntek 1996: 38, 2002: 257; Misad 2013: 47, 2015: 62–65, 2017: 88; Simon 2013: 61).

A helyesírási ismeretek kialakítása során a szlovákiai középiskolák magyar szakos pedagógusainak többsége (60%) az induktív módszert, kisebb része (30%) a deduktív, legkisebb hányada (10%) pedig a heurisztikus módszert alkalmazza. A könnyű és a közepes nehézségű ismeretek tanításakor inkább az induktív eljárást vélik célravezetőnek, a nehezebbnek tűnő helyesírási ismeretek oktatásakor pedig a deduktív módszert. A heurisztikus eljárás az elsajátított helyesírási ismeretek alkalmazásakor kerül előtérbe. A programozott módszer annak ellenére háttérbe szorul, hogy a pedagógusok egy része saját bevallása szerint interaktív tábla segítségével is végeztet helyesírási gyakorlatokat (vö. Misad 2019: 194).

3. Összegzés

A dolgozat a szlovákiai magyar tannyelvű gimnáziumokban és szakközépiskolákban folyó helyesírás-tanítás vizsgálatára irányul, melyről megállapítja, hogy csak részben váltja valóra az anyanyelvi nevelés e részterületének céljait. Ennek egyik feltételezhető oka az, hogy a tantárgyi követelményrendszer nem következetes az elsajátítandó helyesírási ismeretek és az elvárt alkalmazási képességek tekintetében; míg a másik ok valószínűsíthetően az, hogy az anyanyelvi nevelés tantárgyi kerettanterve és a használatban lévő tankönyvek helyesírási tananyagai nincsenek összhangban egymással: a segédletekben feldolgozott nyelvtani jelenségek túlnyomó részéhez nem kapcsolódnak helyesírási ismeretek, a tankönyvek az említés szintjén sem foglalkoznak a vélhetően a többségi helyesírás hatására kialakult írásmódokkal.

Források

- Misad Katalin – Simon Szabolcs – Szabó Mihály Gizella 2009. *Magyar nyelv a gimnázium és a szakközépiskolák 1. osztálya számára. Maďarský jazyk pre 1. ročník gymnázií a stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom maďarským*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo. Bratislava.
- Uzonyi Kiss Judit – Csicsay Károly 2012a. *Magyar nyelv. Tankönyv a gimnáziumok és a szakközépiskolák II. osztálya számára. Maďarský jazyk. Učebnica pre II. ročník gymnázií a pre II. ročník stredných odborných škôl*. Vydavateľstvo Terra, s. r. o. Bratislava.
- Uzonyi Kiss Judit – Csicsay Károly 2012b. *Magyar nyelv. Tankönyv a gimnáziumok és a szakközépiskolák III. osztálya számára. Maďarský jazyk. Učebnica pre III. ročník gymnázií a pre III. ročník stredných odborných škôl*. Vydavateľstvo Terra, s. r. o. Bratislava.

Uzonyi Kiss Judit – Csicsay Károly 2012c. *Magyar nyelv. Tankönyv a gimnáziumok és a szakközépiskolák IV. osztálya számára. Maďarský jazyk. Učebnica pre IV. ročník gymnázií a pre IV. ročník stredných odborných škôl*. Vydavateľstvo Terra, s. r. o. Bratislava.

Irodalom

- Antalné Szabó Ágnes 1995. Szemléletek és módszerek a helyesírás-tanításban. In: Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa (szerk.): *Helyesírásunk elvi és gyakorlati kérdéseiből*. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. Eger. 96–116.
- Antalné Szabó Ágnes 2008. A helyesírási kultúra fejlesztésének régi-új technikái. *Anyanyelv-pedagógia* 1/3–4: <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=109> (2020. 04. 26.)
- Antalné Szabó Ágnes 2010. A magyar helyesírás vizuális rendszere. *Anyanyelv-pedagógia* III/4: <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=286> (2020. 04. 26.)
- Fábián Pál 1999. Gondolatok a nyelvi normáról és a helyesírásról. In: Fábián Pál – Lőrincze Lajos (szerk.): *Nyelvművelés*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 261–264.
- Lanstyák István 1996. Anyanyelvi nevelés a határon innen és túl. In: Csernicskó István – Váradi Tamás (szerk.): *Kisebbségi magyar iskolai nyelvhasználat. A 8. élnyelvi konferencia előadásai*. MTA Nyelvtudományi Intézetének Élnyelvi Osztálya. Budapest. 11–16.
- Misad Katalin 2011. Az anyanyelvi nevelés problémái a szlovákiai magyar tannyelvű oktatási intézményekben. In: Szabó Mihály Gizella – Lanstyák István (szerk.): *Magyarok Szlovákiában VII. kötet*. Fórum Kisebbségkutató Intézet. Somorja. 489–500.
- Misad Katalin 2013. A magyar helyesírás helye és oktatásának tapasztalatai a pozsonyi magyar tanszéken. In: Bozsik Gabriella (szerk.): *Helyesírás-tanításunk helyzete a határon innen és túl. A Nagy J. Béla helyesírási verseny előadásai, feladatai és egyéb tanulmányok*. Eszterházy Károly Főiskola. Eger. 45–54.
- Misad Katalin 2015. A helyesírás-tanítás gyakorlati kérdései a kisebbségi oktatás szemszögéből. In: Misad Katalin – Csehy Zoltán (szerk.): *Nova Posoniensia V*. Szenczi Molnár Albert Egyesület. Pozsony. 54–70.
- Misad Katalin 2017. A helyesírás-tanítás tartalma és szempontjai szlovákiai magyar középiskolai anyanyelvtankönyvekben. In: Lőrincz Julianna – Simon Szabolcs (szerk.): *A tankönyvkutatás szakmai, módszertani kérdései. A Variológiai kutatócsoport 7. nemzetközi tankönyvkutató szimpóziumának tanulmányai*. Selye János Egyetem. Komárom. 78–90.
- Misad Katalin 2019. *Nyelvhasználat kétnyelvű környezetben. Tanulmányok a magyar – szlovák nyelvi kapcsolódások köréből*. Fórum Kisebbségkutató Intézet – Gramma Nyelvi Iroda. Somorja. 189–200.

- Péntek János 1996. Az oktatás hagyományai, lehetőségei és esélyei a határokon túl. In: V. Raisz Rózsa (szerk.): *Anyanyelv és iskola az ezredfordulón. XII. Anyanyelvoktatási Napok*. Magyar Nyelvtudományi Társaság. Eger. 33–40.
- Péntek János 2002. A nyelvi környezet és a helyesírás. *Magyar Nyelvőr* 126/3: 257–263.
- Simon Szabolcs 2013. Szlovákiai magyar fiatalok helyesírása néhány szempontból. In: Bozsik Gabriella (szerk.): *Helyesírás-tanításunk helyzete határon innen és túl. A Nagy J. Béla helyesírási verseny előadásai, feladatai és egyéb tanulmányok*. Eszterházy Károly Főiskola. Eger. 55–62.
- Szathmári István 1995. *A magyar helyesírás alapjai*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Szemere Gyula 1987. *Hogy is írjuk?* Gondolat. Budapest.
- Tolcsvai Nagy Gábor 1996. A helyesírás a nyelvi normák rendszerében. In: O. Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa – Zimányi Árpád (szerk.): *Helyesírási kultúránk fejlesztéséért*. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszéke. Eger. 17–22.

Internetes hivatkozások

- W1 = *Inovovaný štátny vzdelávací program. Maďarský jazyk a literatúra – gymnázium so štvorročným vzdelávacím programom*. http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/madarsky_jazyk_a_literatura_g_4_r.pdf (2020. 04. 27.)